

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра педагогіки, психології й освітнього менеджменту
імені проф. Є. Петухова

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувачки кафедри
Г. Александрова Александрова Г.М.
«9» вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Факультет української філології та журналістики

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія» для студентів за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), «9» вересня, 2019 року – 44 с.

Розробники: Корольова І.І., доцент, кандидат педагогічних наук;
Блах В.С., доцент, кандидат педагогічних наук;
Александрова Г.М., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова
Протокол від «9» вересня 2019 року № 2.

В.о. завідувачки кафедри: *Г. Александрова* Александрова Г.М.

© Корольова І.І., 2019 рік

© Блах В.С., 2019 рік

© Александрова Г.М., 2019 рік

© ХДУ, 2019 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки:	
Загальна к-сть годин - 90		1-й	1-й
	Семестр		
	2-й	2-й	
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,6	Ступінь вищої освіти: бакалавр	18 год.	4
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		58 год.	82
	Вид контролю: екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 32/58

для заочної форми навчання – 8/82

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета курсу: сформувати базові знання студентів із загальної, педагогічної та вікової, соціальної психології; допомогти їм оволодіти категоріально-понятійним апаратом психологічної науки; спрямувати на поглиблене засвоєння закономірностей психічних явищ і свідомості людини, розуміння специфіки їх розвитку у віковій динаміці, пов'язаної з процесами навчання, виховання та соціалізації; довести об'єктивну необхідність вивчення психології для особистісного та професійного розвитку.

Завдання курсу:

теоретичні:

- сформувати знання світоглядних основ і методологічних засад загальної, педагогічної та вікової, соціальної психології, а саме: вікових закономірностей і своєрідності розвитку психіки; методів дослідження психічних явищ; структури та суттєвих характеристик особистості; змісту і специфіки індивідуально-типологічних властивостей людини, її пізнавальної та афективної сфер; психологічних основ спілкування; закономірностей життєдіяльності груп і колективів; суттєвих ознак розвитку особистості в процесі соціалізації; психології навчання, психології виховання.
- досягти розуміння студентами цілісності, нерозривності, інтегрованості психіки та їх ролі у формуванні особистості; осмислення структури і специфіки майбутньої професійної діяльності, її основних компонентів і функціональних можливостей; розвивати творчо-критичне мислення і прагнення до самоактуалізації.

практичні:

- сформувати готовність до використання психологічних знань і поведінкових умінь у професійній діяльності.
- сприяти виробленню у студентів навичок визначення факторів, що порушують відчуття психологічного комфорту та уміння зменшувати рівень їх впливу, підвищувати ефективність психічних процесів, що супроводжують власну життєдіяльність.

Програмні компетентності

- Знання та розуміння предметної області, усвідомлення особливостей професійної діяльності.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови та літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду, ефективні методи й освітні технології навчання.
- Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови та літератури, аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою корекції й оптимізації освітнього процесу.
- Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (учнями, учителями, батьками та ін.), дотримуватися етичних норм у професійній діяльності та впроваджувати їх в освітній простір і суспільство.

Програмні результати навчання

У результаті засвоєння курсу «Психологія» студенти:

- Уміють організувати навчальний процес у ЗНЗ (співпрацю в команді), реалізувати професійно-практичні засади навчання української мови та літератури, керувати пізнавальною діяльністю учнів.
- Володіють методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови та літератури; здійснюють педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії. Мають навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.
- Володіють основами професійної культури. Уміють вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію.
- Формують комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування.
- Організують співпрацю учнів (вихованців), ефективно працюють в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).
- Керуються у своїй діяльності принципами толерантності, творчого діалогу, співробітництва, взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.
- Ефективно спілкуються в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступають перед аудиторією,

беруть участь у дискусіях, обстоюють власну думку (позицію), дотримуються культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

- Навчаються впродовж життя і вдосконалюють з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.
- Аналізують соціально й особистісно значущі світоглядні проблеми, приймають рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів.
- Організують, аналізують, критично оцінюють, несуть відповідальність за результати власної професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Психологія» найбільш тісно пов'язана з дисциплінами «Філософія» і «Педагогіка».

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення дисципліни відводиться 90 годин або 3 кредити ECTS.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. «Основи загальної та вікової психології».
2. «Основи педагогічної та соціальної психології».

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія як наука. *Рефлекторна природа психічного.* Поняття рефлексу. Вчення І. Павлова про вищу нервову діяльність. Процеси збудження та гальмування, аналітико-синтетична діяльність мозку, системність і динамічний стереотип. Перша та друга сигнальні системи.

Об'єкт, предмет, визначення психології. Місце психології в системі наук. Галузі психологічних знань. Структура і завдання психологічної науки на сучасному етапі розвитку суспільства.

Короткий історичний нарис становлення психології. В. Вундт і відкриття першої експериментальної лабораторії. Провідні теорії психології ХХ століття: психоаналіз (З. Фройд), неопсихоаналіз (Е. Фромм), біхевіоризм (Дж. Уотсон), когнітивна психологія (У. Найссер), гештальтпсихологія (М. Вертгеймер), гуманістична психологія (Г. Олпорт), діяльнісний підхід (Л. Виготський, О. Леонт'єв та ін.).

Свідомість та несвідоме в структурі психіки.

Методологія та методи дослідження психічних явищ. Принципи психології. Класифікація методів психології (Б. Анан'єв), їх види та характеристики. Теорія і експеримент у психологічній практиці. Етапи організації психологічного дослідження.

Психологія особистості. *Поняття про особистість.* Критерії підходу до розуміння та визначення особистості. Багатоплановість визначення поняття «особистість» у вітчизняній психології (Г. Ковальов, К. Платонов, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.). Індивід, особистість, індивідуальність, людина як грані розуміння. Різноманітність суттєвих ознак особистості як психічного явища.

Теорії особистості в зарубіжній психологічній науці, обґрунтування для їх класифікацій. Проблема особистості у вітчизняній психології (Л. Виготський, О. Леонт'єв, Л. Божович, Г. Костюк).

Структура особистості. Спрямованість особистості. Самосвідомість і «Я-концепція» особистості. Самоактуалізація особистості (А. Маслоу), її критерії. Стадії формування особистості (Е. Еріксон). Цілісність і стійкість особистісних утворень людини. Механізми психологічного захисту: раціоналізація, проєкція, заміщення та ін., їх роль у збереженні цілісності особистості.

Поняття про темперамент. Типи темпераменту та їх характеристики (І. Кант). Позитивні та негативні сторони кожного із видів темпераменту. Змішаність типів темпераменту у людей. Властивості темпераменту. Темперамент як генотип (І. Павлов). Зв'язок типу нервової системи та типу

темпераменту. Теорії темпераменту (гуморальна, морфологічна, рефлекторна). Індивідуальний стиль діяльності та темперамент людини. Врахування властивостей темпераменту у роботі зі школярами.

Визначення характеру. Характер як фенотип. Типологія характеру (У. Шелдон, Е. Фромм, К. Леонгард, О. Личко). Симптомокомплекси характеру (Б. Теплов). Властивості характеру. Акцентуації характеру. Дослідження характеру в сучасній психології, врахування типу характеру у вихованні особистості.

Природа людських здібностей. Знання, навички, вміння як основа для розвитку здібностей. Наукові підходи до визначення здібностей. Характеристика здібностей, види і структура, ступені розвитку здібностей. Розвиток здібностей. Поняття «обдарованість», «талант», «геніальність».

Когнітивна сфера особистості. Пізнавальна діяльність особистості: відчуття, сприймання, увага як чуттєві форми пізнання дійсності.

Поняття про увагу. Функції уваги. Фізіологічні основи уваги, І. Павлов про орієнтувально-рефлекторну діяльність організму. Вчення О. Ухтомського про домінанту. Види і форми уваги. Властивості уваги: концентрація, стійкість, переключення, розподіл, обсяг.

Поняття про відчуття. Класифікація відчуттів. Закономірності відчуттів. Чутливість аналізатора і поріг чутливості. Відчуття і діяльність.

Природа сприймання. Основні особливості сприймання. Види сприймань. Закони сприймання. Спостереження і спостережливість.

Раціональні форми пізнання дійсності.

Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті (асоціативний напрям психології, гештальт-психологія про феномен пам'яті, фізична і біохімічна теорії пам'яті). Види пам'яті та їх характеристика. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення і забування. Індивідуальні відмінності пам'яті. Розлади пам'яті.

Поняття про мислення. Розумові дії та мислительні операції (П. Гальперін, Н. Талізін). Форми мислення. Процеси розуміння і розв'язання завдань. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення. Судження як результат мислення. Мислення і мова.

Мова та мовлення: спільне та своєрідне в їх порівняльній характеристиці. Мовленнєві функції та розвиток мовленнєвої особистості у віковій динаміці. Види мовлення. Індивідуальні особливості мовлення. Фізіологічні механізми мовної діяльності (І. Павлов, П. Брок, О. Лурія та ін.). Психоаналітичне тлумачення мовлення (Ж. Лакан про типи мовлення).

Уява. Уява та органічні процеси. Уява і фантазія. Процес створення образів уяви. Різновиди уяви. Уява і особистість. Поняття про творчість.

Афективна сфера особистості. *Поняття про емоції та почуття.* Роль емоцій в житті людини. Функції емоцій та їх характеристики. Порівняльна характеристика емоцій та почуттів. Класифікація емоцій. Види емоцій та їх характеристики. Емоції і організм, емоції і діяльність, емоції і спілкування. Психологічні теорії емоцій (Ч. Дарвін, Джемс-Ланге, П. Симонов). Зв'язок емоцій з потребами людини. Емоційні стани. Індивідуальна своєрідність емоцій і почуттів. Форми переживання почуттів. Вищі людські почуття.

Поняття про волю. Воля в системі свідомого життя людини. Провідні ознаки волі. Простий та складний вольовий акт. Структура вольової дії. Вольова регуляція поведінки людини. Розвиток волі в онтогенезі. Теорії волі в розробках учених ХІХ-ХХ століть.

Якості волі: первинні та вторинні. Третинні вольові якості: відповідальність, дисциплінованість, обов'язковість, принциповість, діловитість, ініціативність та їх значення у формуванні самодостатньої особистості.

Психологія діяльності і спілкування. Активність і діяльність. *Діяльність і поведінка.* Потреби як джерело активності. Особливості людської діяльності. Психологічна структура діяльності: мотиваційний та операційний підходи (Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв). Характеристики діяльності: мотив, мета, предмет, структура, засоби. Види мотивів. Дії та операції. Основні види діяльності, їх характеристика. Поняття уміння, навички та звички. Види умінь. Конкуренція, кооперація, співдружність, сумісність і спрацьованість.

Діяльність і спілкування. Функції та структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією: вербальна і невербальна комунікація. Роль вербальної комунікації у процесі навчання та виховання. Спілкування як інтеракція. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Способи впливу на партнерів по спілкуванню: зараження, навіювання, наслідування, переконання. Спілкування як міжособистісне розуміння. Поняття соціальної перцепції.

Засоби побудови образу партнера: ідентифікація і рефлексія. Вплив каузальної атрибуції, установки, стереотипізації та атракції на формування образу сприймання партнера по спілкуванню.

Предмет вікової психології. *Поняття віку* (Г. Костюк, П. Блонський, Л. Виготський), загальна характеристика і специфіка віку. Параметри віку: соціальна ситуація розвитку та провідний тип діяльності, фактори, передумови, механізми та джерела психічного розвитку.

Загальна характеристика онтогенезу людської психіки. Поняття про розвиток і формування. Зони актуального та потенційного розвитку, вікові кризи та їх закономірності, розвиток та формування психічних структур.

Особливості психічного розвитку. Закономірності психічного розвитку: (нерівномірність, сенситивні періоди, інтеграція, пластичність, компенсація). Рушійні сили психічного розвитку як групи діалектичних протиріч, С. Рубінштейн про єдність зовнішніх та внутрішніх умов психічного розвитку. Г. Костюк про рушійні сили психічного розвитку. Теорія Д. Ельконіна про два типи діяльності як провідні критерії психічного розвитку дитини. О. Леонт'єв про ознаки провідної діяльності.

Навчання, виховання і розвиток. Концепція Л. Виготського про психічний розвиток, навчання і виховання.

Вікова періодизація психічного розвитку: Ж. Піаже, Е. Еріксон, Д. Ельконін. Періоди, етапи та стадії вікового розвитку в дитячому віці.

Особливості психічного розвитку немовляти. Початок розвитку мовленнєвої та моторної сфери. Емоційне спілкування. *Період маляти.* Предметно-знаряддєва діяльність. Сенситивний період мовленнєвого розвитку. Початок розвитку свідомості та елементів самосвідомості. Криза 3-х років, початковий етап формування особистості «Я–сам».

Дошкільний вік. Розвиток ігрової діяльності. Розвиток моторики, сенсорики, перцепції. Мислення, уява як інтелектуальні процеси. Становлення вольових зусиль. Формування особистості дошкільника. Формування фізичної та психічної готовності до школи.

Психологія школяра.

Психологія молодшого школяра. Адаптація до шкільного життя. Учіння як провідна діяльність дитини 6-10 років. Зміст, структура, мотиви, результати учіння та засвоєння знань. Молодший школяр та спілкування в класі. Розвиток обдарованості дітей у початковій школі. Новоутворення психіки у 10-річних учнів.

Психологія підлітка. Теорії підліткового віку. Л. Виготський, Т. Драгунова, Д. Ельконін про соціальну ситуацію розвитку підлітка. Вікова криза 13 років. Закономірності протиріч психічного розвитку та формування дитини 10-11 та 13-15 років. Психологічні новоутворення: почуття дорослості, поведінкова автономія. «Я-образ».

Інтимно-особистісне спілкування як провідна діяльність у підлітковому віці. Стосунки з однолітками та дорослими. Підліткові неформальні угруповання. Співвідношення впливу сім'ї, школи та «вулиці», їх місце у формуванні особистості підлітка. Конфлікти у відносинах «дорослий-підліток» та шляхи їх вирішення.

Розвиток пізнавальних процесів у підлітковому віці. Уміння та навчання учнів середньої ланки школи.

Формування особистості підлітка (Д. Фельдштейн, І. Кон). Відкриття

«Я». Самооцінка та рівень домагань підлітків. Виховання вольових якостей і вищих почуттів. Акцентуації характеру підлітка, їх вивчення та врахування у роботі з підлітками.

«Групи ризику» серед підлітків. Виховна та корекційна робота педагога з девіантними підлітками.

Загальна характеристика ранньої юності (старшокласник 15-18 років). Соціальна ситуація розвитку – вибір професії, соціальне та особистісне самовизначення (В. Давидов, Л. Божович, Л. Славіна, І. Кон).

Взаємини з дорослими та однолітками. Диференціювання статусу автономії – емоційна та нормативна (поведінко-вчинкова, світоглядна) автономія. Професійно орієнтоване навчання як підготовка до професійного самовизначення. Розвиток інтелекту як загальної здібності.

Формування особистості в ранній юності: акцентуації характеру, змінність емоційно-вольових станів, розвиток самосвідомості, самооцінки, самоідентичності, самототожності, самоцінності. Статева самоідентифікація. Статеві ролі. Орієнтація на самостійний вибір життєвих і професійних планів. Формування готовності до дорослого самостійного життя.

Психологія виховання. Структура педагогічної психології. *Загальна характеристика процесу виховання.* Ціннісно-сміслова сфера особистості як психологічний об'єкт виховання. Рівні розвитку сфери: прагматичний, егоцентричний, групоцентричний, просоціальний. Виховання в діяльності. Психологічний механізм перетворення зовнішнього виховного управління у внутрішню систему самоуправління і самовиховання. Виховання і вихованість. Критерії вихованості у віковій динаміці. Психологічні вимоги до виховного процесу.

Формування моральної свідомості і самосвідомості особистості. Стадії розвитку моральної свідомості. Формування моральних: понять, цінностей, досвіду.

Важковиховуваність. Поняття «важких дітей», психологічні критерії виділення «важких» дітей. Діти з «соціалізованими формами» антисуспільної поведінки, діти з «несоціалізованими», агресивними формами поведінки.

Діти (важкі підлітки), що не засвоїли ніякої системи норм поведінки та групи підлітків, що засвоїли антисуспільну поведінку. Підлітки з різними акцентуаціями характеру. Шкільна дезадаптація та дезадаптовані учні (Д. Стотт).

Педагогічно занедбані діти, прояви відхилень в їх поведінці (токсикоманія, схильність до алкоголізму, статева розбещеність, бродяжництво). Агресивні підлітки. Діти з вадами афективної сфери. Асоціальні та антисоціальні прояви поведінки дітей та підлітків (хуліганство,

крадіжки).

Загальна характеристика превентивної поведінки неповнолітніх (асоціальна поведінка, соціальні відхилення з корисливими намірами), соціальні відхилення агресивної орієнтації, відхилення соціально-пасивного типу.

Діагностика та корекція девіантної поведінки неповнолітніх в умовах навчально-виховної роботи в школі. Об'єднання дій вчителя та шкільного психолога з метою реальної допомоги неповнолітнім.

Діти з особливими потребами (ЗПР), допомога та корекційна робота вчителя з цією групою дітей. Поняття інклюзії.

Соціально-психологічні аспекти виховання. Фази взаємодії особистості з групою: адаптація, індивідуалізація, інтеграція.

Психологія навчання. *Психологія наочування:* види, умови і механізми наочування. Фактори, що визначають успішність наочуваності. Співвідношення наочування і розвитку. Наочування як адаптація до життєвих умов. Роль гри в наочуванні мовленню, спілкуванню, вчинковим актам поведінки дитини дошкільного віку. Рівні наочування: сенсорний, моторний, сенсомоторний та когнітивний, їх змістовна характеристика. Наочування і учіння. Наочування і навчання. Стихійне наочування.

Психологія учіння і навчальної діяльності. Навчання та учіння. Учіння і навчальна діяльність. Характеристика навчальної діяльності. Структурні компоненти учіння. Засоби, способи, результат, продукт навчальної діяльності учнів.

Психологія навчання. Типи навчання. Традиційне навчання, його характеристики. Зміст та особливості проблемного навчання. Теорія проблемного навчання Л. Занкова. Програмоване навчання. Когнітиві концепції навчання (Ж. Піаже, К. Роджерс). Операція як суттєва одиниця в розумінні розвитку інтелекту. Фактори, що впливають на інтелект: дозрівання, досвід і дія соціального оточення. Концепція поетапного формування розумових дій П. Гальперіна.

Формування мотиваційної сфери особистості. Специфіка навчальної мотивації. Фактори мотивації (Л. Божович). Ієрархія навчальних мотивів (А. Маркова). Навчальні дії та операції. Контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка в навчальній діяльності.

Засвоєння навчального матеріалу. Внутрішня структура навчальної діяльності як процесу засвоєння (С. Рубінштейн, В. Крутецький, П. Зінченко). Формування понять, навичок, вмінь.

Психологія педагогічної оцінки. Структура, функції, види педагогічної оцінки. Значення об'єктивності оцінювання учнівських досягнень для

адекватного рефлексивного взаєморозуміння в системі «учитель-учень».

Психологія педагогічної діяльності. *Загальна характеристика педагогічної діяльності.* Рівні продуктивності педагогічної діяльності. Предмет, засоби, продукт, результат діяльності вчителя.

Особистість педагога. Педагогічні здібності та уміння. Загальні та спеціальні професійні здібності. Функції педагогічної діяльності (Н. Кузьміна, О. Щербаков, В. Богословський та ін.). Групи педагогічних функцій, їх змістовні характеристики. Класифікація педагогічних вмінь.

Стили педагогічної діяльності. Дослідження стилів педагогічної діяльності в роботах вітчизняних психологів. Залежність стилю діяльності від факторів особистості та схильностей педагога. Індивідуальний стиль діяльності педагога, його змістовні, динамічні та результативні характеристики. Класифікація видів індивідуального стилю педагогічної діяльності. Особистісна центрація вчителя. Провідні стилі центрації.

Специфіка педагогічного мислення: функції, категоріальна основа прийняття рішення, педагогічна рефлексія.

Педагогічне спілкування: структура, стадії, характеристика основних стилів спілкування.

Бар'єри педагогічної взаємодії.

Педагогічна перцепція. Стереотипізація у пізнанні вчителем особистості учня. Проекція, децентрація, ідентифікація, емпатія як механізми педагогічної перцепції.

Соціалізація особистості. *Предмет соціальної психології.* Феномени соціальної психології. Соціально-психологічна компетентність особистості. Соціальна установка і реальна поведінка особистості. Статусно-рольові характеристики особистості. Поведінка особистості і соціальна напруженість.

Поняття соціалізації. Теорії соціалізації. Норма як виразник суспільного та індивідуального в функціональній сутності особистості.

Становлення особистості в процесі соціалізації. Вплив сім'ї і школи на соціалізацію особистості дитини дошкільного та шкільного віку. Місце учня в системі міжособистісних відносин, в класі, потреба в спілкуванні. Особливості спілкування учнів різного віку. Приятельство, товарицькість, шкільна дружба. Симпатії, антипатії.

Асоціальні прояви особистості.

Психологія груп. Конфліктологія. *Соціальні групи* як одиниці суспільного об'єднання спільності людей, що породжує «групову свідомість». Класифікація соціальних груп.

Мала група, її види. Основні параметри групи: склад, структура, групові процеси, групові норми та цінності. Феномени групи. Згуртованість,

конформізм, соціальний контроль, групове рішення. Закономірності функціонування малих груп: ефективність, соціальна фасилітація, соціальна інгібіція, взаємодія, система комунікацій, лідерство і керівництво.

Поняття про конфліктологію. Функції і типологія конфліктів, Структура конфлікту. Динаміка конфлікту. Стили поведінки особистості при розв'язанні конфліктів.

Психологія учнівського і педагогічного колективів. *Феномени колективу.* Дослідження колективу в сучасній соціальній психології малих груп. Рівні розвитку колективу. Колектив як вищий рівень згуртованості групи. Визначення колективу (А. Петровський, А. Макаренко, А. Коломінський, Р. Немов).

Учнівський клас і формування його як колективу. Цілі, цінності, соціальні та міжособистісні ролі в шкільному класі. Своєрідність колективних стосунків у класних колективах учнів початкової, середньої та вищої ланок шкільної освіти. Роль та вплив класних учнівських лідерів на згуртованість, стійкість, ціннісну єдність класу.

Структура міжособистісних відносин в групах дітей та підлітків. Вікова динаміка взаємовідносин дітей та підлітків у колективах різного рівня сформованості. Вплив педагога на зміст, норми та цінності учнівського класного колективу та роль в організації життєдіяльності шкільного класу.

Шляхи попередження конфліктних ситуацій та конфліктів в класних колективах.

Педагогічний колектив: основні соціально-психологічні аспекти міжособистісних відносин. Згуртованість, аспекти управління, конфліктність в колективі педагогів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		о	л	п	ла б	ін д		с.р .	о	л	п	ла б
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основи загальної та вікової психології												
Тема 1. Психологія як наука	6	2				4	8	2				6
Тема 2. Психологія особистості	8	2	2			4	8		2			6
Тема 3. Когнітивна сфера особистості	6					6	8					8
Тема 4. Афективна сфера особистості	3					3	4					4
Тема 5. Психологія діяльності і спілкування	8	2				6	4					4
Тема 6. Предмет вікової психології	10	2	2			6	8					8
Тема 7. Психологія школяра	7		2			5	8					8

Разом за змістовим модулем 1	48	8	6			34	48	2	2			44
Змістовий модуль 2. Основи педагогічної та соціальної психології												
Тема 1. Психологія виховання	8	2	2			4	7	2				5
Тема 2. Психологія навчання	8	2	2			4	7					7
Тема 3. Психологія педагогічної діяльності	8	2	2			4	7		2			5
Тема 4. Соціалізація особистості	6	2				4	7					7
Тема 5. Психологія груп. Конфліктологія	6		2			4	7					7
Тема 6. Психологія учнівського і педагогічного колективів	6	2				4	7					7
Разом за змістовим модулем 2	42	10	8			24	42	2	2			38
Усього годин	90	18	14			58	90	4	4			82

5. ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

Змістовий модуль № 1			
Основи загальної та вікової психології			
Лекційний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Психологія як наука	Предмет психології, завдання, зв'язок з іншими науками. Роль психології у професійному становленні особистості. Провідні теорії психології ХХ століття. Свідомість та несвідоме в структурі психіки. Методологія та методи досліджень психічних явищ.	2
2	Психологія особистості	Індивід, особистість, індивідуальність, людина як грані розуміння. Структура особистості. Самосвідомість і Я-концепція особистості. Поняття про темперамент. Характер: структура, типологія, симптомокомплекси.	2
3	Психологія діяльності і спілкування	Активність і діяльність. Діяльність і поведінка. Психологічна структура і характеристики діяльності. Функції та структура спілкування. Спілкування як: обмін інформацією, інтеракція, міжособистісна взаємодія. Поняття соціальної перцепції.	2
4	Предмет вікової психології	Поняття віку, характеристика, специфіка і параметри віку. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки. Зони актуального та потенційного розвитку, вікові кризи та їх	2

		закономірності, розвиток і формування психічних структур. Вікова періодизація психічного розвитку.	
Практичний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Особистість як продукт суспільного розвитку	Види та форми спрямованості особистості. Поняття уміння та навички. Потреби, мотиви та мотивація. Самоактуалізація особистості. Поняття про індивідуальність. Природа людських здібностей.	2
2	Психічний розвиток у віковій динаміці	Особливості та закономірності психічного розвитку людини. Концепція Л. Виготського про психічний розвиток, навчання і виховання. Порівняльний аналіз вікової періодизації Ж. Піаже, Е. Еріксона, Д. Ельконіна. Методи дослідження в дитячій та віковій психології. Специфіка методів спостереження та експерименту. Психологія дошкільного віку. Формування у дитини фізичної та психічної готовності до школи.	2
3	Психологія школяра	Психологія молодшого школяра. Психологія підліткового віку. Психологічні особливості юнацтва.	2
Модуль самостійної роботи			
№	Тема	Види і форми роботи	Год.
1	Вступ до психології	-Опрацювати тему «Рефлекторна природа психічного», скласти стислий конспект. -Опрацювати теми «Напрями сучасної психології», «Структура сучасної психології», намалювати схему. -Схематично або у вигляді таблиці	4

		відобразити історію становлення психології. Вказати найвідоміших учених та їх провідні наукові ідеї.	
2	Поняття і теорії особистості	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Опрацювати теми «Теорії особистості в зарубіжній психологічній науці», «Проблема особистості у вітчизняній психології», «Психологія індивідуальності. Здібності», скласти конспект.</p> <p>-Підібрати методики і провести дослідження щодо визначення власних індивідуально-типологічних особливостей особистості: типу темпераменту, акцентуацій характеру</p>	4
3	Когнітивна сфера особистості	<p>-Опрацювати теми: «Нейрофізіологічні механізми відчуттів», скласти стислий конспект або схему;</p> <p>«Загальні властивості відчуттів», скласти таблицю;</p> <p>«Фізіологічні основи сприймання», скласти стислий конспект;</p> <p>«Основні типи сприймань і спостереження», скласти таблицю.</p> <p>-Опрацювати тему «Психологічні теорії мислення» (асоціативна теорія; Вюрцбузькі закони; гештальт-психологічна теорія; логічна теорія С. Рубінштейна; діяльнісна теорія А. Леонтьєва, теорії П. Гальперіна, В. Давидова; інформаційно-кібернетична теорія мислення), викласти стислий зміст у вигляді конспекту, схеми або таблиці.</p> <p>-Підібрати і опрацювати одну із методик дослідження мислення.</p> <p>-Опрацювати теми: «Психологічні теорії пам'яті», «Умови продуктивності</p>	6

		<p>довільного і мимовільного запам'ятовування», скласти конспект, таблицю або перелік.</p> <p>-Опрацювати тему, скласти таблицю: «Види уваги та їх характеристики».</p> <p>-Ознайомитись з темою «Уява і творчість».</p> <p>-Підібрати із психологічної літератури завдання, вправу або тест, що відповідає темі. Оформити за алгоритмом: пізнавальний процес, назва методики, зміст, інтерпретація (дешифратор), джерело.</p> <p>-Провести власне дослідження школяра за відібраною методикою. Доповісти про процедуру дослідження і отримані результати на семінарському занятті з теми «Психологія школяра».</p> <p>-Законспектувати першоджерела: «Гальперин П.Я. О методах поэтапного формирования умственных действий».</p>	
4	Афективна сфера особистості	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Скласти таблицю «Класифікація емоцій. Види емоційних станів. Класифікація вищих почуттів».</p> <p>-Опрацювати теми «Психологічні теорії емоцій», «Теорії волі в розробках учених XIX-XX століть», скласти тези.</p> <p>-Скласти схему «Вольова активність людини» (сила, стійкість, широта, моральна спрямованість волі).</p> <p>-Підготувати доповідь з презентацією на тему «Вольові якості особистості».</p>	3
5	Діяльність спілкування і формуванні особистості у	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Скласти таблицю «Класифікація</p>	6

		<p>потреб», охарактеризувати «вищі потреби».</p> <p>-Скласти таблицю «Види мотивів за ступенем усвідомлення».</p> <p>-Опрацювати теми «Засоби побудови образу партнера: ідентифікація і рефлексія», «Вплив каузальної атрибуції, установки, стереотипізації та атракції на формування образу сприймання партнера по спілкуванню», скласти тези.</p>	
6	Теоретичні засади вікової психології	<p>-Опрацювати літературу і скласти конспекти: «С. Рубінштейн про єдність зовнішніх та внутрішніх умов психічного розвитку. Г. Костюк про рушійні сили психічного розвитку. Теорія Д. Ельконіна про два типи діяльності як провідні критерії психічного розвитку дитини. О. Леонтьєв про ознаки провідної діяльності»; «Біогенетичний (Ст. Холл, А. Гезелл) соціогенетичний підхід (К. Левін), теорія конвергенції В. Штерна, когнітивна теорія Ж. Піаже, епігенетична концепція Е. Еріксона. Культурно-історична теорія психічного розвитку Л. Виготського».</p> <p>-Опрацювати літературу і підготувати аудиторне повідомлення: «Особливості психічного розвитку немовляти».</p>	6
7	Психологічні особливості школярів різного віку	<p>-Опрацювати психологічну літературу та скласти конспект з таких питань: «Адаптація шестирічних дітей до шкільного життя».</p> <p>«Учіння як провідна діяльність дитини 6-10 років».</p> <p>«Новоутворення психіки у 10-річних учнів».</p> <p>«Психічний розвиток і формування дитини 10-11 та 13-15 років».</p>	5

		<p>Психологічні новоутворення: почуття дорослості, поведінкова автономія, «Я-образ»».</p> <p>«Психологічні особливості юнацтва. Формування готовності до дорослого самостійного життя».</p> <p>-Скласти таблицю «Характеристика психологічних особливостей школярів різного віку», в ній виокремити і стисло охарактеризувати: пізнавальні процеси і розумовий розвиток, формування особистості, стосунки з однолітками і дорослими, вікові новоутворення, соціальну ситуацію розвитку.</p>	
Змістовий модуль № 2			
Основи педагогічної та соціальної психології			
Лекційний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Психологія виховання	<p>Структура педагогічної психології. Ціннісно-смілова сфера особистості як психологічний об'єкт виховання.</p> <p>Загальна характеристика процесу виховання.</p> <p>Психологічні механізми формування особистості.</p> <p>Формування моральної свідомості і самосвідомості особистості.</p> <p>Поняття «важкі діти», «важковиховуваність».</p> <p>Соціально-психологічні аспекти виховання.</p>	2
2	Психологія навчання	<p>Психологія навчання.</p> <p>Психологія учіння і навчальної діяльності.</p> <p>Психологічні концепції навчання.</p> <p>Психологічні умови формування вміння вчитися.</p> <p>Поняття про інтелект.</p> <p>Психологія педагогічної оцінки.</p>	2

3	Психологія педагогічної діяльності	Загальна характеристика педагогічної діяльності. Предмет, засоби, продукт, рівні продуктивності, результат діяльності вчителя. Специфіка педагогічного мислення: функції, категоріальна основа прийняття рішення, педагогічна рефлексія. Стилі педагогічної діяльності. Механізми педагогічної перцепції.	2
4	Соціалізація особистості	Сутність та логіка взаємодії категорій: навчання, виховання, формування, розвиток, соціалізація. Основні напрями соціалізації особистості. Інститути соціалізації. Соціальні типи особистості. Соціальні ролі особистості. Категорія «норми» у функціональній сутності особистості. Складові та різновиди соціалізації.	2
5	Психологія учнівського педагогічного колективів і класів	Поняття колективу, теорії колективу. Феномени колективу. Учнівський клас і формування його як колективу. Характеристика учнівського колективу. Педагогічний колектив: основні соціально-психологічні аспекти міжособистісних відносин.	2
Практичний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Психологічні аспекти виховного процесу	Рівні розвитку сфери ціннісно-сміслової сфери особистості. Критерії вихованості у віковій динаміці. Психологічні вимоги до виховного процесу. Поняття та психологічні критерії виділення «важких» дітей. Педагогічно занедбані діти, агресивні підлітки, діти з вадами афективної	2

		сфери, діти з проявами превентивної поведінки: діагностика, допомога, корекція в умовах навчально-виховної роботи в школі. Діти з особливими потребами. Поняття інклюзії. Фази взаємодії особистості з групою: адаптація, індивідуалізація, інтеграція.	
2	Психологічні основи навчальної діяльності школярів	Формування мотиваційної сфери особистості. Специфіка навчальної мотивації. Фактори мотивації (Л. Божович). Ієрархія навчальних мотивів. Навчальні дії та операції. Концепція поетапного формування розумових дій П. Гальперіна. Контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка в навчальній діяльності.	2
3	Специфіка педагогічної праці	Групи педагогічних функцій, їх змістовні характеристики. Педагогічні здібності та уміння. Загальні та спеціальні професійні здібності. Класифікація педагогічних умінь. Ідивідуальний стиль педагогічної діяльності. Особливості педагогічного спілкування. Особистісна центрація вчителя. Бар'єри педагогічної взаємодії.	
4	Психологія груп. Конфліктологія	Проблеми внутрішньогрупових відносин: референтність, конформізм, негативізм; лідерство. Поняття «соціально-психологічний клімат групи». Проблема групової згуртованості і груповий конфлікт. Сутність, структура, динаміка, функції, типологія конфліктів. Моделювання конфліктної ситуації, яка	2

		може відбутися у реальному житті, визначення можливих стилів поведінки учасників конфлікту. Детальний аналіз можливих результатів.	
Модуль самостійної роботи			
№	Тема	Види і форми роботи	Год.
1	Психологічний об'єкт виховання	<p>-Опрацювати тему «Цілі, завдання і методи виховання у сучасний період соціально-історичних перетворень українського суспільства», підготувати доповідь з презентацією.</p> <p>- Скласти таблицю «Соціальна ситуація розвитку особистості на різних вікових етапах».</p> <p>- Скласти конспект з теми «Русійні сили розвитку особистості», спираючись на доробок учених І. Павлова, С. Рубінштейна, Г. Костюка та ін.</p> <p>-Ознайомитись із основними положеннями концепції особистісно зорієнтованого виховання (І. Бех), скласти тези.</p> <p>-Пояснити вислів О. Леонтьєва про те, що особистість не навчають – її виховують.</p>	4
2	Психологічні засади навчальної діяльності	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Опрацювати психологічну літературу та скласти конспект з таких питань: «Характеристика понять: «научування», «учіння», «навчання». Структура учіння. Навчання. Типи навчання», «Засоби, способи, результат, продукт навчальної діяльності учнів».</p> <p>«Основні характеристики процесу засвоєння. Формування навичок. Формування понять та вмінь».</p>	4

3	Компетентності і особистісні якості учителя	<p>-Опрацювати теми: «Стили педагогічної діяльності», «Сучасні вимоги до особистості педагога», «Особистісна центрація вчителя. Провідні стили центрації», скласти тези або конспект.</p> <p>-Підібрати і скласти перелік методів діагностики комунікативної компетентності учителя, перцептивних здібностей педагога, соціально-рольових позицій вчителя у роботі з учнями.</p>	4
4	Особистість у системі соціальних відносин	<p>-Опрацювати теми: «Поняття «соціальний механізм». Типи механізмів соціалізації особистості», скласти таблицю; «Процеси ресоціалізації та десоціалізації особистості», скласти конспект.</p> <p>-Написати реферат на тему «Явища субкультури і контркультури», «Неформальні молодіжні об'єднання».</p> <p>-Ознайомитись з напрямками шкільної соціалізації.</p> <p>-Визначити і обґрунтувати критерії і показники соціальної зрілості учня, скласти тези.</p>	4
5	Психологічні засади особистих і групових відносин	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Скласти таблицю «Типологія груп, їх характеристика».</p> <p>-Опрацювати тему «Керівництво і лідерство у малих групах».</p> <p>-Скласти таблицю «Основні конструктивні і деструктивні функції конфлікту».</p> <p>-Провести дослідження за методикою «Визначення типу поведінки в конфлікті (тест-опитувальник К. Томаса)», визначити найбільш типовий для себе стиль поведінки у конфліктній ситуації.</p>	4

		Скласти перелік порад та рекомендацій щодо корекції власної поведінки у конфліктній ситуації.	
6	Шкільний колектив як соціальна система	<p>-Опрацювати тему «Теорії та феномени колективу», скласти стислий конспект.</p> <p>-Провести дослідження за методиками: «Соціометричне дослідження групи», «Визначення індексу групової згуртованості», «Ціннісно-орієнтаційна єдність колективу (ЦОЄ)». Скласти характеристику на колектив групи.</p> <p>-Розробити рекомендації щодо згуртування та вдосконалення колективу і взаємовідносин у групі.</p> <p>-Написати реферат на теми: «Учнівський клас і формування його як колективу», «Цілі, цінності, соціальні та міжособистісні ролі в шкільному класі», «Своєрідність колективних стосунків у класних колективах учнів початкової, середньої та вищої ланок шкільної освіти».</p>	4

Заочна форма навчання

Змістовий модуль № 1			
Основи загальної та вікової психології			
Лекційний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Психологія як наука	<p>Предмет психології, завдання психології, зв'язок з іншими науками.</p> <p>Роль психолого-педагогічних дисциплін у професійному становленні особистості.</p> <p>Провідні теорії психології ХХ століття: психоаналіз, біхевіоризм, когнітивна психологія, гештальтпсихологія, гуманістична психологія, діяльнісний підхід.</p> <p>Свідомість та несвідоме в структурі</p>	2

		психіки. Методологія та методи досліджень психічних явищ.	
Практичний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Особистість як продукт суспільного розвитку.	Види та форми спрямованості особистості. Активність особистості. Самоактуалізація особистості. Поняття про індивідуальність. Природа людських здібностей.	2
Модуль самостійної роботи			
№	Тема	Види і форми роботи	Год.
1	Вступ до психології	-Опрацювати тему «Рефлекторна природа психічного», скласти конспект. -Опрацювати тему «Напрями сучасної психології», «Структура сучасної психології», намалювати схеми. -Схематично або у вигляді таблиці відобразити історію становлення психології. Вказати найвідоміших учених та їх провідні наукові ідеї.	6
	Поняття і теорії особистості	-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст. -Опрацювати теми «Теорії особистості в зарубіжній психологічній науці», «Проблема особистості у вітчизняній психології», «Психологія індивідуальності. Здібності», скласти стислий конспект. -Підібрати методики і провести дослідження щодо визначення власних індивідуально-типологічних особливостей особистості: типу темпераменту, акцентуацій характеру	6
	Когнітивна сфера особистості	-Опрацювати теми: «Нейрофізіологічні механізми відчуттів», скласти стислий конспект	8

		<p>або схему; «Загальні властивості відчуттів», скласти таблицю; «Фізіологічні основи сприймання», скласти стислий конспект; «Основні типи сприймань і спостереження», скласти таблицю.</p> <p>-Опрацювати тему «Психологічні теорії мислення» (асоціативна теорія; Вюрцбузькі закони; гештальт-психологічна теорія; логічна теорія С. Рубінштейна; діяльнісна теорія А. Леонт'єва, теорії П. Гальперіна, В. Давидова; інформаційно-кібернетична теорія мислення), викласти стислий зміст у вигляді конспекту, схеми або таблиці.</p> <p>-Підібрати і опрацювати одну із методик дослідження мислення.</p> <p>-Опрацювати теми «Психологічні теорії пам'яті», «Умови продуктивності довільного і мимовільного запам'ятовування», скласти конспект, таблицю або перелік.</p> <p>-Опрацювати тему, скласти таблицю «Види уваги та їх характеристики».</p> <p>-Ознайомитись з темою «Уява і творчість».</p> <p>-Підібрати із психологічної літератури завдання, вправу або тест, що відповідає темі. Оформити за алгоритмом: пізнавальний процес, назва методики, зміст, інтерпретація (дешифратор), джерело. Провести власне дослідження школяра. Доповісти про процедуру дослідження і отримані результати на семінарському занятті з теми «Психологія школяра».</p> <p>-Законспектувати першоджерела: «Гальперин П.Я. О методах поэтапного формирования умственных действий».</p>	
--	--	---	--

	Афективна сфера особистості	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Скласти таблицю «Класифікація емоцій. Види емоційних станів. Класифікація вищих почуттів».</p> <p>-Опрацювати теми «Психологічні теорії емоцій», «Теорії волі в розробках учених XIX-XX століть», скласти тези.</p> <p>-Скласти схему «Вольова активність людини» (сила, стійкість, широта, моральна спрямованість волі).</p> <p>-Підготувати доповідь з презентацією теми «Вольові якості особистості»</p>	4
	Особистість у діяльності і спілкуванні	<p>-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст.</p> <p>-Скласти таблицю «Класифікація потреб», охарактеризувати «вищі потреби».</p> <p>-Скласти таблицю «Види мотивів за ступенем усвідомлення».</p> <p>-Опрацювати теми «Засоби побудови образу партнера: ідентифікація і рефлексія», «Вплив каузальної атрибуції, установки, стереотипізації та атракції на формування образу сприймання партнера по спілкуванню», скласти тези.</p>	4
	Теоретичні концепції вікової психології	<p>-Опрацювати літературу і скласти конспекти: «С. Рубінштейн про єдність зовнішніх та внутрішніх умов психічного розвитку. Г. Костюк про рушійні сили психічного розвитку. Теорія Д. Ельконіна про два типи діяльності як провідні критерії психічного розвитку дитини.</p> <p>О. Леонтьєв про ознаки провідної діяльності»; «Біогенетичний (Ст. Холл,</p>	8

		<p>А. Гезелл) соціогенетичний підхід (К. Левін), теорія конвергенції В. Штерна, когнітивна теорія Ж. Піаже, епігенетична концепція Е. Еріксона. Культурно-історична теорія психічного розвитку Л.С. Виготського».</p> <p>-Опрацювати літературу і підготувати аудиторне повідомлення: «Особливості психічного розвитку немовляти».</p>	
	Психологія школяра	<p>Опрацювати психологічну літературу та скласти конспект з таких питань:</p> <p>«Адаптація шестирічних дітей до шкільного життя».</p> <p>«Учіння як провідна діяльність дитини 6-10 років».</p> <p>«Новоутворення психіки у 10-річних учнів».</p> <p>«Психічний розвиток і формування дитини 10-11 та 13-15 років. Психологічні новоутворення: почуття дорослості, поведінкова автономія, «Я-образ»».</p> <p>«Психологічні особливості юнацтва. Формування готовності до дорослого самостійного життя».</p> <p>-Скласти таблицю «Характеристика психологічних особливостей школярів різного віку», в ній виокреми і стисло охарактеризувати: пізнавальні процеси і розумовий розвиток, формування особистості, стосунки з однолітками і дорослими, вікові новоутворення, соціальна ситуація розвитку.</p>	8
Змістовий модуль № 2			
Основи педагогічної та соціальної психології			
Лекційний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Психологія виховання	Структура педагогічної психології. Загальна характеристика процесу	2

		<p>виховання.</p> <p>Ціннісно-смилова сфера особистості як психологічний об'єкт виховання.</p> <p>Формування моральної свідомості і самосвідомості особистості.</p> <p>Поняття «важкі діти», «важковиховуваність».</p> <p>Соціально-психологічні аспекти виховання.</p>	
Практичний модуль			
№	Тема	План	Год.
1	Специфіка педагогічної праці	<p>Групи педагогічних функцій, їх змістовні характеристики.</p> <p>Педагогічні здібності та уміння. Загальні та спеціальні професійні здібності.</p> <p>Класифікація педагогічних умінь.</p> <p>Індивідуальний стиль педагогічної діяльності.</p> <p>Педагогічне спілкування.</p> <p>Особистісна центрація вчителя.</p> <p>Бар'єри педагогічної взаємодії.</p>	2
Модуль самостійної роботи			
№	Тема	Види і форми роботи	Год.
1	Психологічний об'єкт виховання	<p>-Опрацювати тему «Цілі, завдання і методи виховання у сучасний період соціально-історичних перетворень українського суспільства», підготувати доповідь з презентацією.</p> <p>-Скласти таблицю «Соціальна ситуація розвитку особистості на різних вікових етапах».</p> <p>-Скласти конспект з теми «Рушійні сили розвитку особистості», спираючись на доробок учених І. Павлова, С. Рубінштейна, Г. Костюка та ін.</p> <p>-Ознайомитись із основними положеннями концепції особистісно зорієнтованого виховання (І. Бех), скласти тези.</p>	5

		-Поясніть вислів О. Леонтьєва про те, що особистість не навчають – її виховують.	
	Психологічні засади навчальної діяльності	-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст. -Опрацювати психологічну літературу та скласти конспект з таких питань: «Характеристика понять: «научування», «учіння», «навчання». Структура учіння. Навчання. Типи навчання», «Засоби, способи, результат, продукт навчальної діяльності учнів». «Основні характеристики процесу засвоєння. Формування навичок. Формування понять та вмінь».	7
	Компетентності і особистісні якості учителя	Опрацювати теми: «Стили педагогічної діяльності», «Сучасні вимоги до особистості педагога», «Особистісна центрація вчителя. Провідні стилі центрації», скласти тези. -Підібрати і скласти перелік методів діагностики комунікативної компетентності учителя, перцептивних здібностей педагога, соціально-рольових позицій вчителя у роботі з учнями.	5
	Особистість у системі соціальних відносин	-Опрацювати теми: «Поняття «соціальний механізм». Типи механізмів соціалізації особистості», скласти таблицю; «Процеси ресоціалізації та десоціалізації особистості», скласти конспект. -Написати реферат на тему «Явища субкультури і контркультури», «Неформальні молодіжні об'єднання». -Ознайомитись з напрямками шкільної соціалізації. -Визначити і обґрунтувати критерії і	7

		показники соціальної зрілості учня, скласти тези.	
	Психологія груп. Конфліктологія	-Записати у словник психологічних термінів опорні поняття теми та розкрити їх зміст. -Опрацювати та законспектувати теми «Проблеми внутрішньогрупових відносин: референтність, конформізм, негативізм; лідерство»; «Соціально-психологічний клімат групи»; «Проблема групової згуртованості і груповий конфлікт», «Групова динаміка в малих групах». «Сутність, структура, динаміка функції, типологія конфліктів», -Змодельовати конфліктну ситуацію, яка може відбутися у реальному житті, визначити можливі стилі поведінки діючих осіб. Зробити детальний аналіз можливих результатів.	7
	Учнівський колектив і колектив педагогів	-Опрацювати тему «Теорії та феномени колективу», скласти стислий конспект. -Скласти таблицю «Основні конструктивні і деструктивні функції конфлікту» -Провести дослідження за методиками: «Соціометричне дослідження групи», «Визначення індексу групової згуртованості», «Ціннісно-орієнтаційна єдність колективу (ЦОЄ)». Скласти характеристику на колектив групи. -Розробити рекомендації щодо згуртування та вдосконалення колективу і взаємовідносин у групі. -Написати реферати на теми: «Учнівський клас і формування колективу», «Цілі, цінності, соціальні та міжособистісні ролі в шкільному класі», «Своєрідність колективних стосунків в учнів різних ланок шкільної освіти».	7

Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовується комплексне використання методів навчання, що сприяють розвитку інтелектуальних, етичних і творчих здібностей особистості студента, а саме:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. (словесні): лекція за визначеним планом, пояснення основних дефініцій з тем дисципліни, розповідь-опис, евристична бесіда з проблемних питань психологічної науки; (наочні): ілюстрація, переважно у вигляді таблиць, схем і головних тез лекції; (практичні): письмові творчі вправи з розв'язання проблемних питань стосовно особистого розуміння складних психологічних теорій та категорій дисципліни, вирішення психологічних задач практичного спрямування.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. При викладанні дисципліни вивчаються і враховуються індивідуальні особливості студентів, їх типовий стиль спілкування, а також певна специфічність навчальної дисципліни. Широко використовуються методи: цікавих аналогій, зіставлення наукових і життєвих пояснень психічних явищ, механізмів утворення і протікання психічних процесів, станів і властивостей, створення ситуацій емоційно-ціннісних переживань, ситуативні ігри, дискусія, мозковий штурм та кейс-метод.

Методи контролю

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності, а саме: усне індивідуальне опитування, письмова робота, виконання тестових завдань та методи самоконтролю – самостійна оцінка відповіді, самоаналіз виконання письмових робіт і тестів, обов'язкових і творчих завдань.

Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному і тестовому контролю. Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності, професійного спрямування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання знань студентів під час підсумкового контролю

Рівень, шкала, ECTS, оцінка	Теоретична підготовка, практичні вміння й навички
Високий, А 100-90 балів, відмінно (5)	Студент проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з навчальної дисципліни. Самостійно опрацював рекомендовану додаткову літературу з дисципліни. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Має схильність до аналітико-синтетичної діяльності, може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Здатний висловлювати власну думку щодо вивченого матеріалу. На основі ґрунтовного знання навчального матеріалу з предмету використовує набуті знання, вміння та навички під час вирішення нестандартних задач. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані запитання. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи.
Достатній, В 82-89 балів, добре (4)	Повністю відтворює інформацію, що викладена в базовому підручнику. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі. На основі володіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє його зіставляти, узагальнювати, систематизувати. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Сформовані уміння може використовувати у нестандартних ситуаціях, які закладені у навчальні завдання під керівництвом викладача. Вільно складає алгоритм відповіді. Здатен контролювати свою діяльність.
Достатній, С 74-81 балів, добре (4)	Самостійно відтворює головні положення, викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні психологічні терміни. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу та при реалізації знань у вирішенні практичних

	завдань. Допускає деякі типові помилки, які при допомозі викладача здатний виправити.
Середній, D 64-73 балів, задовільно (3)	Має утруднення у разі необхідності користування додатковою та довідниковою літературою, епізодичне знайомство з періодичними науковими виданнями. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Сформовані уміння може використовувати у тільки у стандартних ситуаціях, які закладені у навчальні завдання. Виникають ускладнення при необхідності використання між предметних знань.
Початковий, E 60-63 балів, задовільно (3)	Має недостатню уяву про термінологію дисципліни. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Не може відповісти на питання або виконати практичну роботу без помилок, на які не звертає уваги.
Низький, FX 35-59 балів, незадовільно (2)	Студент не знає термінології. Володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування умінь.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Якісними критеріями оцінювання опитування студентів з теоретичного матеріалу в усній чи письмовій формі є:

Повнота відповіді або виконання завдання:

елементарна
фрагментарна
повна
неповна

Рівень сформованості логічних умінь:

елементарні дії,
операція, правило, алгоритм,
правила визначення понять,
формулювання законів і закономірностей,
структурування суджень, умовиводів, доводів, описів.

Якісними критеріями оцінювання виконання **самостійної роботи** є:

Повнота виконання завдання:

елементарна, фрагментарна, повна, неповна

Рівень самостійності студента

під керівництвом викладача
консультація викладача
самостійно

Сформованість навчально-інформаційних умінь (робота з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо).

Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, порівняння, класифікація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

Рівень сформованості фахових вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів на практичних заняттях

За шкалою ECST	Рівень навчальних досягнень студентів	Оцінка	Теоретична підготовка, практичні вміння й навички
A (90-100)	Високий рівень	Відмінно 5	Відповідь або завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями з психології, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних суджень у вирішення психологічних задач.
B, C (74-89)	Достатній рівень	Добре 4	Студент має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання з психології; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування психічних явищ, їх природи та структури; уміє ставити та розв'язувати проблеми.
D, E (60-73)	Початковий рівень	Задовільно 3	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; виконує тільки елементарні завдання; формулює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науковим джерелом, відсутні сформовані уміння та навички.
X (35-59)	Низький	Не задовільно 2	Відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання під керівництвом викладача.

			Теоретичний зміст курсу засвоєно частково, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.
--	--	--	---

Підсумкова тека

Навчальна дисципліна «Психологія» вивчається студентами 1 курсу протягом другого семестру навчального року і закінчується екзаменом, що проводиться у традиційній формі.

Перелік питань, що виносяться на екзамен наведено у навчально-методичному комплексі дисципліни.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова (основна) література:

1. Васянович Г.П. Основи психології : навч. посіб. / Г.П. Васянович – К. : Педагогічна думка, 2012. – 114 с.
2. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: навч. посіб. / К.С. Дрозденко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
3. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: курс лекцій / М.М. Заброцький. – Київ.: МАУП, 2000. – 100 с.
4. Загальна психологія: підручник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З. В. Огороднійчук. – К. : Каравела, 2009. – 464 с. – (Українська книга).
5. Загальна психологія: Хрестоматія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2007. – 640 с.
6. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). – 2-е вид.: навч. посіб. / В.П. Кутішенко. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 128 с.
7. Максименко С.Д. Психологія та педагогіка: підручник / С.Д. Максименко, М.Б. Євтух, Я.В. Цехмістер, О.О. Лазаренко, О.М. Немеш. – К.: ВД Слово, 2013. – 584 с.
8. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: навч. посіб. – 2-ге вид., допов. / П.А. М'ясоїд – К.: Вища шк., 2001. – 487 с.
9. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: підручник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Либідь, 2006. – 560 с.
10. Савчин М. В. Вікова психологія / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
11. Сергеєнкова О.П. Загальна психологія: навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасека. – К. : ЦУЛ, 2012–296 с.
12. Трофімов Ю. Л. Психологія: підручник– 6-е вид. / Ю. Л. Трофімов. – К.: Либідь, 2008. – 560 с.
13. Степанов О.М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – 3-тє вид., доповн. – К. : Академвидав, 2012. – 528 с. – (Альма- матер).

Додаткова література:

1. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навч. посібник / І.Д. Бех. – К. : Академвидав, 2009. – 248 с. – (Альма-матер).
2. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.Й. Варій, В.Л. Ординський – [2-е вид.]. – К.: «Центр учбової літератури», 2009. – 376 с.

3. Власова О.І. Основи психології та педагогіки : підручник / О.І. Власова, А.А. Марушкевич. – 2-е вид., переробл. – К.: Знання, 2011. – 333 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
4. Гуманістична психологія: Антологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів : у 3 т. / Упоряд. і наук. ред. Р. Трач (США) і Г. Балл (Україна). – К.: Університетське видавництво «Пульсари», 2001.– Т. 1. – 252 с.
5. Кокун О.М. Психофізіологія: навч. посіб / О.М. Кокун. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.
6. Летягова Т.В. Тысяча состояний души: краткий психолого-филологический словарь / Т.В. Летягова, Н.Н. Романова, А.В. Филиппов. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 424 с.
7. Махній М.М. Історія психології: навч. посіб. / М.М. Махній. – К.: ВД Слово, 2016. – 472 с.
8. Основи психології : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / А.І. Веракіс, Ю.І. Завалевський, К.М. Левківський. – Х.-К.:ТОВ «Р. И.Ф.», 2005. – 416 с.
9. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології : навч.-метод. посіб / В.В. Рибалка. – К. : Ніка – Центр, 2003. – 204 с.
10. Романовський О.Г. Філософія досягнення успіху. Психологічний аспект : підручник / О.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко. – Х.: НТУ «ХПІ», 2007. – 592 с.
11. Семиченко В.А. Психологія особистості / В.А. Семиченко. – К.: Видавець Ешне О. М., 2001.– 427 с.
12. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підручник / В.В. Москаленко. – Вид. 2-ге, випр. та доповн. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
13. Немов Р.С. Психология: учеб.для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. / Р.С. Немов – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – Кн.1: Общие основы психологии. – 688 с., Кн.2: Психология образования. – 608 с., Кн.3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – 640 с.
14. Фурман А. В. Психокультура української ментальності. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 132 с.
15. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник / В.Б. Шапар. – Х.: Прапор, 2005. – 640 с.

INTERNET-ресурси

1. Варій М.Й. Психологія.
URL: <https://westudents.com.ua/knigi/524psihologya-vary-my.html>

2. Від античності до сучасності: історія психології. Інформаційно-бібліографічний список / Укладач Л.Г. Лисенко. – Житомир: 2016.
URL: http://library.zu.edu.ua/doc/istoria_psyholohii.pdf
3. Вісник психології і педагогіки. Електронний збірник наукових праць.
URL: www.psyh.kiev.ua/
4. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія.
URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452516>
5. Гамезо М., Домашенко И. Атлас по психологии. Информационно-методическое пособие по курсу «Психология человека».
URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/gamez/index.php
6. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія.
URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452508>
7. Навчальні матеріали онлайн. Психологія.
URL: <https://pidruchniki.com/psihologiya/>
8. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». Науково-теоретичний журнал психологічного напрямку.
URL: <http://pj.kherson.ua/>
9. Павелків Р.В. Вікова психологія.
URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452495>
10. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
11. Психологический образовательный сайт.
URL: <http://psylist.net/socpsy/>
12. Савчин М.В. Вікова психологія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
URL: <https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452492>
13. <http://osvita.ua/vnz/reports/psychology/29531/>

Зміни та доповнення до робочої програми

20__-20__ н. р.

Протокол № __ від «__» _____ 20__ року.
Завідувач(ка) кафедри _____

20__-20__ н. р.

Протокол № __ від «__» _____ 20__ року.
Завідувач(ка) кафедри _____

20__-20__ н. р.

Протокол № __ від «__» _____ 20__ року.
Завідувач(ка) кафедри _____